# ASPECTE ACTUALE ÎN DEZVOLTAREA AUDITULUI INTERN ÎN REPUBLICA MOLDOVA

**Elena PETREANU**, dr.
Universitatea de Stat din Moldova
epetreanu@mail.ru
ORCID:0000-0001-7024-3081

**CZU: 657.63:338.46(478)** **DOI: 10.5281/zenodo.6786736**

***Abstract.*** *It is well known that the implementation of the Association Agreement between the Republic of Moldova and the European Union and, at the same time, the intensification of market economy relations have contributed to the development of the financial control system in the country, including the modernization of internal audit. Also, the issues of internal audit regulation have become a priority for both the public and corporate sectors in the country. In this context, the paper includes research on current issues of internal audit regulation in the Republic of Moldova, which contributes to its continuous development.*

***Key words:*** *internal audit, corporate sector, public sector, internal audit subdivision*

În momentul de față se reliefează aspectul că, tendințele actuale în dezvoltarea auditului intern la nivel international, duc la apariția modificărilor în noțiunea auditului intern. În acest context, conform ultimelor rectificări ale Standardelor Internaționale pentru Practica Profesională a Auditului Intern [1], activitatea de audit intern reprezintă un departament, compartiment, echipă de consultanți sau alți practicieni care furnizează servicii de asigurare și consiliere, independente și obiective, destinate să aducă valoare în organizație și să îmbunătățească operațiunile acesteia. În același timp, activitatea de audit intern ajută o organizație în îndeplinirea obiectivelor sale printr-o abordare sistematică și metodică care evaluează și îmbunătățește eficacitatea proceselor de guvernanță, management al riscului și control. Consemnăm că, profesia de auditor intern este organizată și reglementată la nivel global de Institutul Auditorilor Interni, iar în Europa este reprezentată de Confederaţia europeană a institutelor de audit intern. Institutul Auditorilor Interni, fiind un lider recunoscut de profesioniștii în domeniul auditului intern, are ca activitate constantă elaborarea şi dezvoltarea standardelor internaţionale de audit intern, totodată pregătirea şi instruirea profesională continuă a auditorilor interni. Nemijlocit, activitatea Institutului

Auditorilor Interni, ce tine de reglementarea auditului intern, are drept rezultate punerea în aplicare a Cadrului Internaţional de Practici Profesionale în Auditul Intern.

Atestăm faptul că, implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană şi, totodată, dezvoltarea relaţiilor economiei de piaţă au contribuit la adaptarea la cerințele și realitățile actuale a sistemului de control financiar în ţară, inclusiv a auditului intern, ca parte componentă a acestuia. În același timp, utilitatea auditul intern devine evidentă din implementarea Controlului Financiar Public Intern, modelul căruia a fost elaborat de către Comisia Europeană și este transpus în cadrul legal ale statelor-membre ale Uniunii Europene. De asemenea, întrebările reglementării auditului intern au devenit prioritare atât pentru sectorul public, cât și pentru cel corporativ din țară.

Circumstanțele descrise mai sus de către noi au influențat elaborarea unui șir de acte normative, care au menirea să reglementeze organizarea și buna funcționare a auditului intern în sectorul public al țării, și specifică exigențele în exercitarea acestuia. Printre acestea putem menționa: Legea privind controlul financiar public intern nr.229 din 23.09.2010; Standardele Naţionale de Audit Intern, aprobate prin Ordinul Ministerului Finanţelor nr.153 din 12.09.2018; Codul etic al auditorului intern și Carta de audit intern, aprobate prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.557 din 19.11.2019. De asemenea, au fost elaborate acte normative, care reglementează unele aspecte specifice ale activității de audit intern și, care includ: Regulamentul cu privire la raportarea activității de audit intern în sectorul public aprobat prin Ordinul Ministerului Finanţelor nr.176 din 26.12.2019; Regulamentului privind dobândirea, confirmarea și dezvoltarea calificării profesionale în domeniul auditului intern în sectorul public, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.556 din 19.11.2019 și Regulamentul privind evaluarea calității activității de audit intern în sectorul public, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.617 din 11.12.2019.

În același timp, evoluția cadrului de reglementare a auditului intern din acest sector cunoaște următoarele modificări și, anume: elaborarea și aprobarea noilor Norme de audit intern, a Regulamentului pentru audit intern prin asociere și a Regulamentului pentru audit intern pe bază de contract. Totodată, un aspect pozitiv menționăm actualizarea și publicarea Manualului de control intern managerial. Luând în considerare semnificația acestor noi acte normative pentru

activitatea de audit intern, în continuare, de către noi vor fi prezentate succint dispozițiile de bază ale acestora.

Normele de audit intern în sectorul public, aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr.161/2020 din 17.12.2020 [2], țin cont de ultimele tendințe și evoluții în domeniul dat. Normele nominalizate au ca scop de bază stabilirea cadrului general de organizare și desfășurare a activității de audit intern în entitățile publice, de asemenea îndrumarea corespunzătoare pentru aplicarea în practică a prevederilor Codului etic, Cartei de audit intern și Standardelor Naţionale de Audit Intern. Menționăm că, prevederile Normelor se aplică entităților publice, care asigură activitatea de audit intern prin una din următoarele forme: subdiviziune de audit intern în structura organizațională proprie; audit intern prin asociere și audit intern pe bază de contract. Este necesar să consemnăm aspectul că, Normele date urmăresc reglementarea doar a obligațiilor persoanelor, care desfășoară activitate de audit intern și a cerințelor minime față de activitatea în acest domeniu. În același timp, de către Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova vor fi elaborate un șir de Ghiduri practice de audit intern, ce vor oferi îndrumare metodologică suplimentară asupra procedurilor de efectuare a auditului.

Consemnăm că, Regulamentul privind activitatea de audit intern prin asociere, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr.159 din 17.12.2020 [3], are stabilit ca scop crearea instrumentelor pentru entitățile publice, care nu au posibilitatea organizării și întreținerii subdiviziunii de audit intern proprii, să beneficieze de servicii de audit intern, prin partajarea acestora. Concomitent, scopul de bază al Regulamentului privind activitatea de audit intern pe bază de contract, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.160 din 17.12.2020 (în vigoare din 22.02.2021) [4], este oferirea posibilității externalizării serviciilor de audit intern în cazul în care entitatea publică nu a instituit funcția de audit intern și, în același timp, oferirea suportului subdiviziunilor de audit intern create dintr-o singură persoană sau celor cu nevoi în capacități suplimentare specifice (cum ar fi tehnice, inginerești, economice, TI, etc.), fiind un mecanism benefic pentru acoperirea universului de audit, de către subdiviziunile cu forțe insuficiente.

După cum vedem, toate modificările operate la cadrul de reglementare a auditului intern din sectorul public al țării condiționează o mai bună desfășurare a

auditului intern în cadrul entităților, fapt ce influențează atingerea obiectivelor strategice ale acestora.

În același timp, suntem martori a unor noi provocări pentru entitățile economice, care au un impact semnificativ și asupra derulării misiunilor de audit intern. Aici avem în vedere situația pandemică din ultimul timp, care a contribuit la adaptarea auditului intern la necesitatea de a fi mai flexibil în activitățile desfășurate. Pandemia Covid-19 a creat o serie de impedimente în activitatea auditorilor interni din cadrul entităților publice și, care includ [5]:

- imposibilitatea de a desfășura misiuni de asigurare, din cauza perioadelor lungi de carantină și/sau din cauza infectării angajaților entităților, absența persoanelor responsabile degestionarea anumitor procese;
- limitarea comunicării față în față a auditorilor cu persoanele auditate;
- imposibilitatea includerii în auditare a subdiviziunilor structurale ale entităților aflate în carantină;
- misiunile de audit necesită mai mult timp pentru realizare, fapt ce a contribuit la îndeplinirea parțială a planului anual de audit intern;
- monitorizarea insuficientă a lucrului la distanță;
- dificultăți în realizarea misiunilor de audit la etapa lucrului în teren, aici avem în organizarea interviurilor, efectuarea testelor în teren, înțelegerea întârziată a unor proceduri și procese desfășurate în cadrul unităților auditate;
- obținerea probelor de audit doar în format electronic, imposibilitatea examinării documentelor originale;
- tergiversarea termenilor de finalizare a misiunilor de audit etc.

Totodată, necătând la impedimentele apărute, auditorii interni au fost competenți de a identifica și a implementa unele soluții, ce au devenit a fi eficace pentru a răspunde provocărilor situației pandemice, după cum urmează [5]: optimizarea graficului de muncă și crearea grupurilor de angajați care activează de la distanță și din structurile auditate; desfășurarea și axarea activității preponderent pe misiuni de consiliere, iar în cazul misiunilor de asigurare, documentarea informațiilor în regim online; comunicarea prin intermediul platformelor online, poștei electronice ș.a., iar în cadrul activității la distanță a fost asigurat accesul la calculatorul din oficiu prin intermediul programului „Any Desk”, ceea ce a simplificat realizarea și documentarea activităților; participarea la instruiri externe și interne cu obținerea certificatelor de participare în regim online etc.

În calitate de concluzii putem menționa că, auditorii interni au făcut față provocărilor recente în activitatea lor, care au fost determinate de situația pandemică, prin adaptarea treptată la noile circumstanțe. În același timp, modificările operate în cadrul legal al auditului intern, au contribuit la facilitarea muncii auditorilor și, anume, prin organizarea activității prin asociere și pe bază de contract.

## BIBLIOGRAFIE

1. Standardele Internaționale pentru Practica Profesională a Auditului Intern. Disponibil: https://www.aair.ro/fisiere/standarde_2017_romana/IPPF-Standards-2017-Romanian.pdf. [vizitat 20.03.2022].
2. Normele de audit intern în sectorul public, aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr.OMF161/2020 din 17.12.2020. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.13-20 din 22 ianuarie 2021.
3. Regulamentul privind activitatea de audit intern prin asociere, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova nr.159/2020 din 17.12.2020. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.13-20 din 22 ianuarie 2021.
4. Regulamentul privind activitatea de audit intern pe bază de contract, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.160 din 17.12.2020. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.13-20 din 22 ianuarie 2021.
5. Raportul anual consolidat privind CFPI pentru anul 2020. Disponibil: https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/subiect-15_4.pdf. [vizitat 29. 03.2022].